

Helsingfors/Mariehamn 30.3.2023**Nr 22/23****Hänvisning** Kommunikationsministeriets
skrivelse 27.2.2023.

Till Kommunikationsministeriet

Ärende

Kommunikationsministeriet har i skrivelse 27.2.2023 begärt Ålandsdelegationens utlåtande om tolkningen av 18 § 21 punkten och 59 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland. Utlåtande begärs om huruvida överenskommelsen med Sverige om taxi- trafik, jämte ändringar, innehåller sådana bestämmelser som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet. Frågeställningen har inte närmare preciserats.

Grunden för Ålandsdelegationens utlåtande

Enligt 56 § i självstyrelselagen för Åland ger Ålandsdelegationen på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar. Till delegationens uppgifter hör således att såsom ett sakkunnigorgan ge utlåtande i frågor som gäller tillämpningen av självstyrelselagen. Ålandsdelegationen konstaterar dock att landskapets lagstiftningsbehörighet avgörs entydigt endast i samband med stiftandet av landskapslagar, som efter granskning av Ålandsdelegationen och i förekommande fall av Högsta domstolen, av republikens president antingen godkänns eller genom veto bringas att förfalla. Däremot sker i samband med riksdagens lagstiftning inte någon motsvarande bedömning av lagstiftningens tillämpning i landskapet Åland. Saknas landskapslagstiftning på området och behörigheten inte direkt framgår av uppdelningen i självstyrelselagen kan myndigheterna vara tvungna att, såsom i detta fall, själva tolka innebörden av självstyrelselagens bestämmelser. Uppstår meningsskiljaktigheter i fråga om vissa förvaltningsbefogenheter kan ett utlåtande på nu gjort sätt inbegäras av Ålandsdelegationen, alternativt föras till Högsta domstolen för avgörande enligt 60 § i självstyrelselagen.

Postadress:Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN**Telefon:**

växel 018-635270

Telefax:

018-635268

Adress i Helsingfors:Annegatan 22 A 3
00100 HELSINGFORS

Bakgrunden till frågeställningen

Den ursprungliga överenskommelsen om taxitrafik mellan Finland och Sverige (FördrS 10/2014 och 11/2014) undertecknades 29.8.2011. Överenskommelsen om taxitrafik ändrades genom en överenskommelse som undertecknades 11.3.2022. Behandlingen av den nationella propositionen om sättande i kraft av överenskommelsen om ändring av överenskommelsen om taxitrafik (RP 262/2022 rd) pågick då föreliggande begäran om utlåtande inbegärdes.

Överenskommelsen om taxitrafik mellan Finland och Sverige möjliggör gränsöverskridande taxitrafik på den andra avtalsslutande partens territorium, på det sätt som närmare anges i överenskommelsen. Enligt överenskommelsen får en finländsk taxiföretagare transportera passagerare från Finland till Sverige och en svensk taxibilist transportera passagerare från Sverige till Finland. Överenskommelsen tillåter även sådan trafik där ett finländskt taxiföretag transporterar passagerare från Sverige till Finland och ett svenskt taxiföretag transporterar passagerare från Finland till Sverige. Då förutsätts dock att transporten är förbeställd eller att ingen lokal taxi finns tillgänglig. Det är också tillåtet att transportera passagerare genom den andra staten till en tredje stat, om nya passagerare inte tas upp under genomresan. Överenskommelsen innehåller bestämmelser om taxiföretagens skyldigheter och om hur taxitrafik får bedrivas. I överenskommelsen avtalas således om villkor och begränsningar för bedrivande av taxitrafik på den andra avtalsslutande partens territorium. I överenskommelsen avtalas t.ex. inte om beviljande av tillstånd eller arrangemang i anslutning därtill. Tillstånden beviljas på det sätt och på de villkor som fastställs i respektive lands egen lagstiftning. Överenskommelsen reglerar t.ex. vilken typ av taxitrafik som är tillåten respektive förbjuden på den andra avtalsslutande partens territorium och vilka handlingar som ska medföras vid körning på den andra avtalsspartens territorium och som på begäran ska visas upp för en myndighet i det andra landet. Överenskommelsen reglerar inte direkt t.ex. de villkor som ska ställas på taxitrafiken. Däremot anges vilka handlingar som ska visas upp på begäran.

Överenskommelsen om ändring av överenskommelsen om taxitrafik föreslås bli satt i kraft genom ett sedvanligt förslag till blankettlag om sättande i kraft av en internationell överenskommelse. I lagförslaget ingår bestämmelser om att de bestämmelser som avtalats i överenskommelsen om ändringen av den och som hör till området för lagstiftningen ska gälla som lag, samt om att bestämmelser om ikraftträdandet av alla ändringar ska utfärdas genom förordning av statsrådet. I samband med ikraftsättandet av ändringen av överenskommelsen föreslås dessutom ändringar i lagen om tillämpning av överenskommelsen (RP 262/2022 rd).

Enligt regeringens proposition om bringande i kraft av den ursprungliga överenskommelsen om taxitrafik (RP 53/2012 rd) är överenskommelsen avsedd att tillämpas vid Finlands norra gräns och därför har Ålands landskapsregering inte informerats om avtalsförhandlingarna och godkännande av Ålands lagting införskaffades inte. Enligt nämnda proposition legaliserades genom överenskommelsen den taxitrafik som tidigare bedrivits i det nordliga gränsområdet mellan Finland och Sverige

med stöd av ett ömsesidigt gentlemannaavtal. Den internationella taxitrafik som bedrivits med stöd av överenskommelsen är livligast i området kring Torneå och Harparanda.

I utlåtandebegäran anger kommunikationsministeriet att utlåtande av Ålands landskapsregering begärdes i februari 2019 om ändringen av överenskommelsen. Dessutom begärdes hösten 2022 utlåtande av landskapsregeringen över regeringens proposition RP 262/2022 rd. På basis av utlåtandena förefaller den ändrade överenskommelsen vara tillämplig i landskapet. I enlighet med propositionen har avsikten varit att föra ärendet till Ålands lagting för behandling. Avsikten har varit att föra både den regeringsproposition som gäller den ursprungliga överenskommelsen (RP 53/2012 rd) och den regeringsproposition som gäller ändringen av överenskommelsen (RP 262/2022 rd) till lagtinget för behandling. Efter att propositionen överlämnades har det emellertid framkommit att det är oklart huruvida överenskommelsen innehåller bestämmelser som hör till landskapets behörighet.

Lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten

Enligt självstyrelselagens 18 § 21 punkt tillkommer lagstiftningsbehörigheten gällande vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken landskapet. Bedrivande av taxitrafik utgör således landskapsbehörighet. Jämlikt lagens 18 § 22 punkt utgör även näringsverksamhet landskapsbehörighet med vissa undantag. Landskapets lagstiftningsbehörighet omfattar landskapets geografiska område.

Lagstiftningsbehörigheten gällande förhållandet till utländska makter tillkommer enligt lagens 27 § 4 punkt riket med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9a kap. Självstyrelselagens 9 kap. gäller internationella förpliktelser, medan 9a kap. reglerar ärenden som gäller Europeiska unionen.

Självstyrelselagens 59 § gäller ikraftträdande av internationella förpliktelser. Paragrafen har följande ordalydelse:

”Om ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som Finland ingår eller förbinder sig till innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt denna lag faller inom landskapets behörighet, träder bestämmelsen i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

Står bestämmelsen i strid med denna lag, träder den i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och lagen om sättande i kraft av förpliktelsen antas av riksdagen i den ordning 95 § 2 mom. grundlagen anger för lagförslag om sättande i kraft av en internationell förpliktelse som gäller grundlagen. Gäller bestämmelsen endast det språk på vilket landskapsmyndigheterna skall stå i förbindelse med utlänningar eller utländska myndigheter, behandlas lagförslaget dock i vanlig lagstiftningsordning i riksdagen.

Lagtinget kan bemyndiga landskapsregeringen att ge bifall som avses i 1 mom.”

I detaljmotiveringarna till 59 § 2 mom. i förarbetena till gällande självstyrelselag (RP 73/1990 rd) anges följande:

”I 2 mom. regleras de fall då ett fördrag innehåller bestämmelser som faller under landskapets behörighet. För att en sådan bestämmelse skall bli gällande i landskapet krävs lagtingets bifall. Landskapet skall ge sitt bifall till den författning genom vilket fördraget bringas i kraft i landskapet. Inte enbart lagar, så som nu är fallet, utan även andra författningar skall sändas till landskapet för bifall. Bifall innebär inte att man genom författningen kan avvika från självstyrelselagen, något som framgår av 1 mom. Däremot innebär ett bifall av lagtinget att landskapets lagstiftningsbehörighet, som är exklusiv för landskapet, delvis begränsas, dvs. Lagtinget kan inte under den tid avtalet är i kraft lagstifta i strid med fördragets bestämmelser. Godkännandet innebär inte att lagtinget fräntas vare sig lagstiftnings- eller förvaltningsbehörigheten inom det berörda området.”

Ålandsdelegationens slutsats

Ålandsdelegationen konstaterar att redan den ursprungliga överenskommelsen allmänt gällde taxitrafik mellan Sverige och Finland. Varken i överenskommelsen eller lagtexten begränsades dess tillämpning till de nordliga gränsområdena, även om överenskommelsen var avsedd att gälla dessa områden. I detaljmotiveringen till artikel 1 anges i regeringens proposition om godkännande av överenskommelsen med Sverige om internationell taxitrafik på väg och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av överenskommelsen (RP 53/2012 rd) följande:

”*Tillämpningsområde.* Enligt denna artikel ska överenskommelsens bestämmelser tillämpas på internationell taxitrafik inom Republiken Finlands regerings och Sveriges regerings territorier. Således gäller överenskommelsen den internationella taxitrafiken på alla gränsområden i Finland och Sverige. I praktiken tillämpas överenskommelsen dock endast på dessa länders nordliga gränsområden.”

Målsättningen med den aktuella ändringen av överenskommelsen är att uppdatera överenskommelsen så att den motsvarar Finlands nationella lagstiftning. Ändringarna i överenskommelsen är av teknisk art. Således görs inte några ändringar gällande dess regionala tillämpningsområde.

Enligt ordalydelsen kan överenskommelsen även komma att gälla taxitrafik mellan Sverige och Åland. Ålandsdelegationen förenar sig härmed med det som anges om bifall av Ålands lagting under punkt 9 i RP 262/2022 rd. Enligt beskrivningen ovan krävs det, i de fall ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som Finland ingår eller förbinder sig till innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt självstyrelselagen faller inom landskapets behörighet, för att bestämmelsen ska träda i kraft på Åland att Ålands lagting ger sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft. Enligt 18 § 21 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om vägtrafik. Därigenom förutsätts att bifall i enlighet med 59 § i självstyrelselagen inhämtas av Ålands lagting för att överenskommelsen om taxitrafik ska träda i kraft även på Åland.

Närvarande

Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Dahlén, Lampi, Leino-Sandberg och Siitari.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare